

ERDÉLYI GAZDA

Az előfizetési díjak
bérmentesen
a gazdasági egyesület titkári
hivatalához,
a lapot illető küldemények
a szerkesztőséghez
(Külmagyar u. 27.)
czimzendők.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

MEGJELEN
minden hónap közepén
és végén
legalább 1 iven.

Előfizetési díj:
1871 egész évre: —
Egyleti tagoknak 2 fr. —
Nem tagoknak 4 „ —

Felügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szentgyörgyi József.

Üszögös rozs.

A „Gazdasági lapok“ f. évi 25-dik számában nagy fontosságú cikk jelent meg, melyet ezennel egész terjedelmében közlünk:

Szomoru jelenség.

A mit eddig sem nem láttam, sem nem hallottam, sőt a miről eddig az irodalom terén sem tudtunk semmit — legalább én soha nem olvastam — hogy a rozsban is lehet üszög, fájdalom, ez évben szomoruan tapasztalom; és pedig a rozsüszög nálam leginkább ott mutatkozik, a hol a rozs legjobban diszlik és legbujábbban áll, különösen pedig a lapályos fekvésű nedves talaju földeken.

Könnyen felismerhető az üszögös kalász, mely a többi sugáralaku szép sima kalásztól eltérőleg borzas, toklászai szerte állanak, és magháza szét van nyilva, melyben ha az ember a szemet keresi, helyette egy hamvas pontot talál, mely szétnyomatván, mint koromfekete üszöganyag mutatkozik.

Nevezetes jelenség, hogyha az ily üszögös kalásznak a szárát széthasítjuk, a szár belső csöve koromfekete üszöganyaggal van végig futva, és a szár belső részére tapadva; ebből tisztán látszik, hogy a rozsüszög nem rozsszemben képződik, mint a búzánál tapasztaljuk, vagy legalább mint a buzaüszögről eddig hittük, hanem a szárbán, vagy helyesebben mondva a gyökben képződik, nevezetesen, a mint a lisztanyag a növénynedvben felolvadva: a rozsszár csövén belől magképződés végett felszívódik és ezen nedv keringésében üszögösödik meg, s a rozsszár belső csőüregét feketére festi.

Midőn én az üszög jelenségeit észrevettem, alig virágozott el a rozs, egynémely kalász még akkor is virágozott, és így a magképződés csak első alakulásában s fejletlen állapotban volt; nem tudom, hogy ezen üszöganyag fel fog-e egész terjedelmében a magszembe szívódni, és össze fog-e tömörülni úgy, mint a búzánál? vagy a beteg-

ség ezen fejlődésében végzi pályáját, s nem fog-e a rozsban is később úgy, mint a búzában — az ugynevezett Kugelbrand kiképződni? — ez mind később fogja magát igazolni.

Ép azért sietek gazdatársaim becses figyelmét ezen kór jelenségeire felhívni, hogy észleleteiket ezen szomoru tárgyban idejekorán megtehessek.

Én eddig ezen rozsbetegséget a sok hideg esőzésnek vagyok hajlandó tulajdonítani; és a mennyiben nálunk ily hideg nedves tavaszok igen ritkán fordulnak elő, míg ellenkezőleg az esőtlen tulságos forró tavaszi időjárás sokkal gyakoribb, — reményelem, hogy ezen ismeretlen új betegség — mely az eddig ismert anyarozs betegségtől egészen eltérő — nem fog meghonosodni, és az idén sem fog érzékeny veszteségeket okozni; de a mennyiben jelentkezik, mindenesetre megérdemli, hogy kellő figyelemmel kísérjük, s e tárgyban tapasztalatainkról, s egymástól eltérő nézetekről egymást értesítsük.

Peterdy.
Jelen sorok írója régebben ismerjén Dr. Kühn Gyula jeles művét: „Die Krankheiten der Kulturgewächse, ihre Ursachen und ihre Verhütung“, és mint a tudós tanár növény-körtani előadásainak a hallei egyetemen múlt nyáron volt hallgatója, nevezett források nyomán a következő megjegyzésekkel kísérheti a fönnebbi cikket.

Mindenekelőtt téved t. Peterdy ur, ha a szomoru jelenséget eddig ismeretlennek lenni állítja, mert Dr. Kühn említett művében a virágtalan elősdi növények közt a rozsüszögnek két neve van tudományosan ismertetve, t. i. a rozsszemüszög, (ustilago secalis, der Roggenkornbrand) és a rozsszárüszög, urocystis occulta, der Roggenstengelbrand). Az első, mely nagyon ritkán fordul elő, Dr. Rabenhorst 1847-ben Olaszországban észlelte először, de majdnem egyidejűleg Csehországban, Szileziában, Pommerania és Mecklenburgban is előfordult, a Dr.

Kühn által közölt leírás azonban mutatja, hogy nem azonos főnebbi cikkben leirt üszöggel, mert Peterdy ur — mint az részletezéséből kétségtelenül kiviláglik — a rozsszárüszögöt találta földjein. Hála istennek, ezen üszög nem is elég ritka ugyan, de mégis többször mutatkozik és ismertebb mint a rozsszemüszög, leginkább Némethon északkeleti részein tűnik fel némelykor; maga Dr. Kühn először Drezda vidékén találta, 1855-ben pedig Szileziában tüzetes vizsgálódásainak tárgyává tette. Ezekből kitűnt, hogy a rozsszárüszög főképpen — de korántsem kizárólag — a száron lép fel, kivált annak felső, a kalász alatt levő része sokszor annyira üszögös, hogy a szár felpattan és a belső csövet fekete üszögporral ellepve mutatja. De nemcsak a száron élőködik ez üszög, nem, előfordul az levélen, toklászon, sőt a termén (Frucht-knoten) is, még pedig vagy elfoglalt helyéhez kötve, vagy mind az említett részeken egymásután, mely eset, mint látszik, a Peterdy ur által leirt rozson némileg be is állott. Az üszöggel lepott rozszárjai, mint Kühn mondja, feltűnő, szabálytalan alakot mutatnak, és ez által már korán felismerhetőkké válnak. Az üszög az edénynyalábok közti sejtszövetben először fehéres színű, később setét, végre fekete vonásokban mutatkozik, melyeknek hámja éréskor megpattanván, a magsejteket (Sporen) fekete por alakban láttatja. Némi vigaszul szolgálhat Dr. Kühn azon észlelése, hogy a csirasejtek képződése a rozsszárüszögnél nem oly gyakori, mint egyéb üszögfajoknál.

Az eddigiekből kitűnik, hogy nálunk új és veszedelmes ellenséggel állunk szemben, mely szokása szerint a kivivott tért egy könnyen oda nem hagyja! De velünk harcol a tudomány hatalma, s ha nem sikerülend is a merész foglalt teljesen lefegyvereznünk, legalább további hódításainak elejét vehetjük. A győzelem azonban csak akkor lesz teljesen a miénk, ha az ellen erejét és gyengéjét ismerve, ezen tudattal intézhetjük támadásunkat, adjuk tehát az élősdie növények ide tartozó részének leírásából mindazt, mi a régebbi időktől a legújabb korig fejlődve, nézeteinket ez irányban tisztázni képes.

Hogy az üszög régi csapás, Plinius bizonyítja, ki azt a beteg növény kórjelének nevezi, mely felfogás évszázadokon át változatlanul maradt; hiszen nem rég mult időben az egész virágtalan élősdie növényzet létezését kereken tagadták! A harminczas években Unger új elméletet kísértett meg azon állításával, hogy üszög — és rozstda is — a növénynedv sűrűsödéséből származik, mert az alacsony hőmérsékletnél

csekély elpárolgás sűrűsödést, erjedést okoz sat. E tan azonban téves, mert mit Unger növénynedvnek nézett, nagyobb tökélyre vitt görcsöveink alatt nem egyéb, mint éppen az élősdie növénynek azon sűrű finom szálu szövete, mely mycelium név alatt annak tenyészteti alapját képezi. Schleiden a betegség okát a rendes táplálék hiányában keresi, melynél fogva szabálytalan sejtképződés áll be; de ez sem helyes, mert az állítólag szabálytalan képzetek csiraképes sejteket szaporítanak, mi teljes önállóságukat bizonyítja Liebig, Zöller és Grouven nem vonták ugyan kétségbe ezen önállóságot, de az élősdiek előfordulását csak esetleges kísérő jelenségnek tartják; a betegség oka szerintők a szervesetlen tápanyag hiányos felvételében rejlik, míg más tudósok azt állítják, hogy a legenyttápot kell okozni sat. Számos próba nyomán azonban kitűnt, hogy a legszabályosabb úgy, mint a leghiányosabb tápláltatásnál üszög fejlődött, egyáltalában semmiféle külbefolyás nagyon üdvös vagy káros hatást nem gyakorolt. Midőn végre az élősdie növények mint az üszög, rozstda s hasonló betegségek okozói általánosságban fel lettek ismerve, a tudós világ egy része még azon feltevéshez ragaszkodott, hogy bizonyos növényfajok az élősdiek befogadására nagyobb vagy kiváló hajlamot tanúsítanak, mely a mivélés által fokoztatik. Dr. Kühn ez érvelést is fényesen czáfolá meg, midőn számos kísérlet által bebizonyítá, hogy mindenféle egészséges növénysejtet inficiálni s üszögössé lehet tenni; továbbá pedig arra utalt, hogy nagyon sok vadon tenyésző növényen is diszlik az üszög.

Ámbár Prévost már 1807-ben állítá, hogy az üszöggombák csiraképesek, e nagy fontosságú feltevés akkor kevés figyelemre talált, míg Dr. de Bary Antal vizsgálódásai (1853) új fordulatot adtak az ügynek. Ekkor kezdé meg Dr. Kühn azon számos észleleteit, melyek e jeles tudóst a növénykörtan első szakfőfőjének rangjára emelték és aránylag rövid idő alatt sikerült ernyedetlen szorgalmának fényes eredményét avval mutathatni be, hogy az addig teljesen fel nem ismert képződményeknek csiraképességét, esetleg éppen a köles- és rozsszárüszögnél először — elméletileg és gyakorlatilag bebizonyította.

Ámbár a mezzei gazdák sem nálunk, sem a külföldön nem sejtítették, mi lehet az időszakonként vagy sok helyen évenként is visszatérő csapásnak oka, mégis feszült figyelmük több körülményt jegyzett meg, mely az üszög fellépésével, terjedésével szoros összefüggésben látszott lenni. Itt is, ott is, esőzést vagy

nedves ködös időt hozták fel és — mint Peterdy ur példája mutatja — hoznak fel most is szülőökul.

A számos kísérlet azonban megállapította, hogy az üszög a növényzetnek csak is akkor válhatik ártalmára, ha csirasejtjei a val közvetlenül érintkezésbe jönnek! E körülményt szem előtt tartva, ezen elvitázhatlan ténynek hódolva, könnyű lesz a követendő eljárásra nézve tisztába jönnünk. A gyakorlat terén nyilvánuló ellenkező nézetek majdnem minden pontja a tudományos kutatással összeegyeztethetővé válik, és itt azon ritka eset áll be, hogy ámbár több félnek különböző állítása egyenként mind való ugyan, mégis egyiknek sincs teljes igaza.

Mint láttuk, a gazdának oda kell törekedni, hogy művelési növényeit az üszöggel való érintkezéstől, mely leginkább a kalászosoknak ártalmas, megóvja, e műtétel azonban számos nehézséggel jár. A fekete üszögpor száz meg száz magsejtből áll, mely ha előbb nem, aratáskor bizonyosan elhullván, a talajra kerül, hol nemcsak minden baj nélkül szokott áttelelni, de csiraképességét még a második évben is megtartja. Ha tehát ismét búzát vagy rozsot vetünk oda, természetesen az üszögösödés veszélyének újból ki leszünk téve; de ha okszerű váltórendszer szerint gazdálkodunk, az üszög a takarmány- vagy kapás növényt érintetlenül fogja hagyni, mert búzán, rozson, kölesen, tengerin (törökbuzán), czirokon sat. külön-külön üszög gombafajok fordulnak elő, melyek legfeljebb a kalászosoknál helyettesíthetik egymást, ámbár — tudtommal legalább — ez sincs még tudományosan czáfolhatatlanul megállapítva. Ha az elhullt magsejteket sok harmat vagy eső éri, természetesen a csirasejt-fejlődés nagyobb mértékben áll be, mintha száraz idő járna; ugyan ezen oknál fogva mutat a kései vetés némelykor több üszögöt, mert többnyire ős végével gyakoribb az eső.

A mondottakból világosan kitűnik, mily veszélyes az üszögös szalma is, ha mint trágya kerül kalászosaink alá. A szalmához t. i. mindig tapadnak magsejtek, melyek kedvező körülmények közt csiraképesek; tehát vagy változtassuk meg trágyázási rendszerünket úgy, hogy közvetlenül ne ganéjazzuk gabnaféléinket, vagy ha már kényszerítve vagyunk üszögös szalmát használni, legalább szántsuk azt jó mélyen alá. A friss ganéj is annyiból clómozdíthatja az üszögösödést, mert átható szaga számtalan rovar csal elő, mely testéhez tapadva szállíthatja az üszög magsejtjeit oda; valamint a szél is nagyon sokszor távol vidékre hajtja az üszögport.

Törekvéseink egy része oda irányuljon, hogy gabnaféléinket az üszöggel való érintkezéstől telhetőleg megóvjuk, de miután ez nem mindig lehetséges; hasonlólag czélt érhetünk; ha a magsejteket csiraképességüktől fosztjuk meg. A mennyire lehet tiszta, teljes és tökéletes magot használunk a vetésre; de van eset, midőn kénytelenek vagyunk üszögös gabonát vetni. A szokásos mosás semmi vagy csekély eredményt szül; legajánlatosabb még régibb magot vetni, ha több kell is belőle, legalább azon megnyugvást adja, hogy az üszög valószínűleg elvesztette csiraképességét; leghathatósabb, legnélkülözhetlenebb óvszer azonban a páczolás, de ez is csak akkor, ha czélszerűen alkalmazzák.

A páczolásra sok szert ajánlottak, u. m. ganéjlevet, mészvizet, kénsavat és kékgáliczot, melyek közül az utóbbi legbiztosabbnak bizonyult be. A páczolásnak egyedül helyes módszere a következő: Kádba vagy hordóba annyi vizet öntünk, hogy a beleeresztett gabonát mintegy négy hüvelyknyire meghaladja, s az edény felszínénél a vitzükre mintegy féllábnyival alantabb legyen; azután minden öt mérőre egy font valódi kékgáliczot számítva, ezt finomra törjük, meleg vízben jól felolvasztjuk, és a kádba töltjük. A gabonát óvatosan megforgatva a gáliczos víz behatásának engedjük át, a forgatás többször ismétlendő. 12—14 órai áztatás teljesen elegendő. A szemhez tapadt üszög magsejtjeinek csiraképessége merőben meglesz semmisítve, de a külsőleg nézve ép üszögös mag, azaz olyan, mely sértetlen felső hámja alatt rejti magában a fekete üszögport — nem bocsátja be sejtjeibe a gáliczoldatot. Miután azonban ezen szemek a viznél könnyebbek, a forgatás után csakhamar a víz színére kerülnek s ott uszkálnak, honnan egyszerűen lefelezendők. Ez fejt meg egyrészt: miért tűnt fel a más módon eszközölt páczolás dacára is az üszög, míg történetesen a páczolatlanban talán nem is fordult elő; e körülmény egyezteteti össze a gyakorlat annyira elágazó hevesen védett nézeteit. Áztatás végeztével a gabona vékonyan kiterítendő és többszöri forgatás, gereblyezés által léghuzam segélyével szárítandó. Sokan azért tartanak a páczolástól, mert beálló rozsz időkor, a fel nem használható mag megromlásától félnek; ez azonban felesleges aggodalom, mert Kühn — mint a gróf Egloffstein-féle birtokok sok éven át igazgatója — számos esetben 5—6 napig is kénytelen volt készletét he-

vertetni, és mindamellet, hogy a gyökesira, sőt még a levélsira is kibujt, folytonos forgatás s gereblyézéssel a csiraképeséget teljesen megóvta.

Tudós tanárom különösen hangsúlyozta a páczolásnak következetes folytatását, sőt óhajtandónak vélte, hogy a kék gáliczczal áztatás, hatóságilag ép úgy kötelelességévé tétessék a gazdának, mint a hernyószedés. Hogy ezután a buzán kívül rozsunkat is páczolni kellend-e? még bevárando; addig is szolgáljanak e sorok az üszög természetének, fellépésének és meggátolásának némi ismertetéséül; miért is ajánljuk e fontos ügyet minden gyakorló gazda szives figyelmébe.

Gamauf Vilmos.

Levelek a pinczéből.

II.

„A jó, élvezhető, szállításra alkalmas bor a pinczében nő!” Ezen állítás igazságát, mily kevésbé ismerik nálunk, vagy legalább gyakorlatban, mily kevésbé alkalmazzák: szabad legyen egy velem történt esettel megvilágítanom.

Egy házfelügyelő, vagy gazdatiszt — nevezzük a minék tetszik — midőn évekkkel ezelőtt először pinczéjébe léptem, dicsekedve mondá, hogy keze alatt sok és kitünő bor van, de nem is háborgatta ám azokat 15 esztendő alatt senki!. „pinczét, hordókat mindig tisztán tartottam; az apadást néha után töltöttem; egyébre gondom nem volt.” S hogy csakugyan igazat beszélt, csakhamar meg kellett győződnöm róla; 48-iki, sőt még régibb borok voltak ott csaplyuk nélküli hordókban, seprejőkön és midőn 1866-ban először lehuzattam őket: én furattam csaplyukakat a hordókra.

Mig azonban a kezelésre térnék: lássuk először egy jó pincze kellékeit.

— A jó pincze mérséklete télen-nyáron meglehetősen egyenlő s év folytán keveset változik. Nagy birtokosoknál, kik boraikat hosszasabban tarthatják s talán némi büszkeségüket találják abban, hogy több évi termés nyugodjék ászkaikon: lehet a pincze hidegebb; de ha azt akarjuk, hogy boraink hamarabb készüljenek s rövidebb idő alatt, több haszonnal árusítsuk el őket: melegebb, 8—12° R. közt álló mérsékletű pinczére van szükségünk. Természetesen: ilyenkor több figyelmet, gondot kell a borokra fordítanunk, hogy meg ne eczetesedjenek, mintha pinczénk hidegebb volna.

A mérséklet helyes szabályozhatása végett: táblakkal, kis ajtókkal jól elzárható pinczeablakaink legyenek. Télen nagy hidegben, szalmával vagy szénával is meg kell a kis ablakokat, a betoluló hideg ellen, gyurni s csak enyhébb napokon szellőztetünk olykor, hogy a levegő tisztuljon; nyáron, a szellőztést éjjel kell megtenni.

A hol a pincze-ablakokra kellő gond van fordítva: a jól záró fa- vagy vastáblakon kívül, még egy második szalma- vagy nádfonatu ajtócskával is el vannak látva; továbbá: az ablaknyílások nem fekszenek egészen éjszaknak, de még kevésbé délnek.

A jó pincze sem igen száraz, sem igen nedves nem lehet. Igen száraz helyen fekvő borok, felette sokat apadnak s az ember alig győzi az után töltögetést; ablakok közelében, vagy ajtók mellett fekvő hordók a gyorsabb kigőzölgés miatt, mindig több teléket kívánnak. Tulnedves helyen a hordók és abroncsok szenvednek, romlanak s a bővön képződő penésztől gyakran kell tisztogatni őket.

A pincze földje legyen szépen elegyengetve s jól megdöngölve, vagy a mi legjobb: fővenyő koczakkal rakassa ki csinosan, a kinek módja van rá: miként Nyugat-Európa nagyobb pinczéiben találjuk. Egyenetlen földön, kezelés közben, egyik-másik edény borostól együtt könnyen feldül; a kezelés körül alkalmazott ravasz munkás, ha gondatlanságból bort talál elönteni: igen könnyen elrejtetheti az okozott kárt, a tulajdonos szeméi elől; föld van elég kéznél; egy keveset ráhint, megtapossa s ezzel mindent rendbe hozott.

Sima, kemény földön, vagy méginkább a kikövetten: minden csepp ellocscsantott bor meglátszik, ha gyertyát teszünk a földre s meszsziról, oldalvást nézünk végig. A munkás ilyen helyt jobban ügyel, ámbár — tapasztalásból tudom — rejtekben gyakran fűrészpört tartogat, mellyel hibáját eltakarhassa.

Az ászkokat egészséges fából készítsd; alul is, de kivált felül szegletre, simára csapva s legalább minden 2 ölnyire föltámasztva s biztosan megerősítve, hogy ne ingjanak. Az ászkok távola, szélességben, a hordók nagyságától függ.

Nagyobb pinczékben kútra, s ennek közelében egy elvezető gödörre is nagy szükség van. Hányszor öblíti le csak valamennyire s mossa ki tél-túl, a hanyag munkás hordóidat! ha folytonosan sarkában nem lehetsz, vízhiány miatt; ilyenkor beletöltött borod zavaros s okát hiában találgatod. Üvegeid, s minden

pincze-edényed sokkal tisztábban tarthatók, ha ott helyt, könnyűszerrel, elég vizről rendelkezhetsz.

Ezek nagyjában: egy jó pincze kellékei.

Mehrer András.

Georgikai felolvasások.

A társulás szerepe és fontossága a mezeti gazdaságban.

IX.

(Folytatás.)

Az eddig elősoroltakból látva a társulás elvének okszerű alkalmazása által az ipar terén létre hozott valóban bámulatos eredményeket — lássuk már most: mily tért foglalt s mily eredményeket szült a társulás a mezeti gazdasági téren és egyszersmind, hogy mily szerepre van hivatva, s mily fontossággal bír az a mezeti gazdaság fejlesztése körül?

Fraas „die Ackerbau Crisen“ czimű munkájában „a társulást, a mezeti gazdaság életető elemének nevezi“ s ezt méltán el is lehet mondani, de főleg s kétszeresen a kisbirtokos osztályra nézve, miután csak is társulás útján lehetséges a kisbirtokosnak: ugy a nagyobb szerű munkás kezét kimélő gazdasági gépeket üzletében alkalmazni, valamint a nemesebb tenyészállatokat is kellőleg kihasználni s a személyes hitel előnyeit maga részére biztosítani; mind oly tényezők, a melyeknek alkalmazása nélkül a mai viszonyok között, valóban alig leend többé a kisbirtokos képes hosszabb időre a nagy birtokossal a versenyt kiállani.

Azt hiszem, égető szükségnek teszek eleget, midőn egy részről társulási uton a mezeti gazdaság terén más országokban ez ideig elért eredményekre odamutatok, más részről pedig ily társulatok alakításának a mezeti gazdaság fejlesztésére való fontosságát feltüntetni töreksem.

A mezeti gazdaság fejlesztését célzó társulatok között első sorban ott találjuk a „Gazdasági egyleteket.“

1) A legelső gazdasági egylet Európában Loudon szerint 1723 lett alapítva Skócziában Society of Improvers in the knowledge of Agriculture“ név alatt, mely 1743-ban már 500 taggal birt. Ezt követte az 1731-ben alakult „Dublini gazdasági egylet,“ mely 1774-ben az államtól 10.000 frt serl. segélyben részesült s 1753-ban a „Royal society of Agriculture“ czimű gazd. egylet Londonban.

Franciaországban a legelső gazdasági egylet a Bretagneban alakult 1757-ben és Schweitzban az első Bernben 1760, míg a párisi „Société Royale d'Agriculture“ 1761-ben lépett életbe.

Németországban viszonylag Thüringiában Weissenseben 1763-ban találkozzunk a legelső gazdasági egylettel; ezt követték a Lipcsében és Cellében létrejött gazdasági egyletek 1764-ben s 1767-ben a „Fränkisch oeconomische Gesellschaft“ Anspachban. Ugyanez időtájra esik az Ausztriában Mária-Therézia parancsára életbe hívott gazdasági

egyletek keletkezése is Bécs, Prága, Gratz, Laibach, Innsbruck, Lincz, Brünn és Klágenfurtban. Valamint ez időben keletkezett Oroszországban is Sz-Pétervárott a legelső gazdasági egylet.

Ezután keletkeztek a badeni, a koppenhágai, a kieli s az alt-oettingeni (Bajorország) gazdasági egyletek 1768-ban; ezeket követték 1772-ben a bresloui, a potsdami, a hannoveri s kasseli egyletek; 1777-ben a „Bath and West of England Society“ 1784; „Highland Society of Scotland“ s 1793-ban a „Board of Agriculture in England“ végre 1796-ban egy gazd. egylet Lieflandban, 1797-ben Baselben, 1798-ban egy gazdasági olvasó egylet Holsteinban s 1799-ben a meissenai (Szászország) borászati társulat.

Az első kísérlet, gazdasági egyletek alakítása iránt, hazánkban is teljesen összeesik a monarchia egyéb részeiben ez irányban tett kísérletekkel. A „Mezeti gazdasági egylet“ e részben az áll, miszerint 1766-ban sept. 13-ról a bécsi főkörmányszéktől egy királyi leirat érkezett a helytartó tanácshoz s illetőleg a megyékhez oly tartalommal, hogy „az ország lakosaiból a mezeti gazdaság emelésére társulatok alakittassanak.“ Ugy látszik azonban, hogy eme királyi leiratnak semmi sikere sem volt, mert 1770-ben marc. 23-ról újabb királyi leirat érkezett, melyben hivatkozva ezen ügyben a megyék és városok által tett felterjesztésekre, ismételve kijelentetik, miszerint a gazdasági társaságok állítása a hazai mezeti gazdaság emelése végett, szándékoltatik és pedig ugy, hogy legalább minden terjedtebb megyében egy legyen, — különösen meghagyatik pedig Pozsony városának, miszerint mindenképen azon legyen, hogy illető gazdasági társaság kebelében hova előbb alakuljon s a helytartó tanács felügyelete alatt tanácskozásait indítsa meg, hogy ekként a többi városok és megyék is hasonló gazdasági társaságok alakítására buzduljanak. Ezen utóbbi leirattal egyszersmind a 18 pontra terjedő alapszabályok is leküldettek.

Hogy ezen második leiratnak azután némi sikere csakugyan volt, kitetszik az 1771-ben megjelent „Allergnädigst priv Anzeigen“ czimű lapokból, melyeknek 167-ik lapján Vasvármegye gazdasági társaságának névsora közöltetik; mindannak daczára azonban, hogy a mondottak mindössze 100 évvel ezelőtt történtek, mégis arról, hogy mennyiben volt az említett társaságok közremunkálásának üdvös hasznos eredménye, semmi tudomásunk sincs, sőt mi e társulatok egykori létére emlékeztetne, még csak utbaigazító romokra se találunk.

1820-ban keletkezett azután a „nógrádmegyei gazdasági egyesület“ s 1823-ban a „tolnai gazdasági kiküldöttség“ mindkettőt kormányi intézmény keletkeztetése a megye területén a birkászat állapotának nyilvántartása céljából; azonban rövid életüknél fogva azok működéseiket ugyszólván meg sem is kezdhették.

1826-ban jött létre a „Lóversenyzési egyesület“, mely 1830-ban „Állattenyésztő társasággá“ alakult és 1832-ben a „Közvetket“ megvásárolván, 1835 június 8-án az „Állattenyésztő társaság“ „Gazdasági egyesület“ nevet vett fel.

Igy született Magyarország központi azon gazdasági

egyesülete, — olvassuk ugyancsak a „Mezei gazd. könyvében“, a mely számos vármegyékben fiók egyesületeket hívott létre, s mely eleintén 5 évig füzetekben, utóbb hét évig hetenkint kétszer megjelenő lapokban, gazdasági újságlapot adott ki; Magyarország nevezetesebb gazdasági monographiáinak kiadását megkezdé; a mezei naptár több százezer példányában terjesztette a gazdasági ismereteket; népszerű gazdasági tankönyveket nyomtatott; jutalmakkal, érmeikkel s kitüntetésekkel ösztönözte a leghelyesebb gazdasági eljárást; állatmutatásokat és gépszemléket rendezett s általában oly áldásos hatással volt a mezei gazdaság üzlete és művelésére, hogy 1847-ben kivéve néhány vármegyét, az ország minden részeiben voltak tagjai. Az 1848-ki események azonban ez egyesület működését is megszakasztották, s csakis az 50-es évek második felében kezdhetette meg újra nagyobb erélylyel munkásságát, miután t. i. 1857 május 2-ról kelt legfelsőbb határozattal, ujonnan alkotott alapszabályai meg lettek erősítve.

Ugyancsak az 50-es évek második felében, 1857-ben keletkezett az országos kertészeti társulat is, mely kezdetben oly sokat ígérő buzgalommal karolta fel a kertészet ügyét, s mely körül oly számosan csoportosultak a kertészet barátai, miszerint csak sajnálkozunk lehet a fölött, miszerint az, főleg a kebelében folyvást duló egyenetlenkedések folytán, rövid 6 év után 1863-ban ismét feloszlott.

A legtöbb gazdasági egyletnek alapítása tehát „a mint éppen láttuk — mondja Birnbaum emlékiratában — oly időre esik, midőn a mezei gazdaság még távolról sem foglalthatta el azon állást, melyre ma hivatva van, és így nem lehet meglepő, miszerint azok mindenekelőtt csak azon feladatnak óhajtottak eleget tenni, hogy míg egyrésztől lelkesítés és oktatás által okszerűbb gazdálkodásra ösztönözzék a gazdákat, s minél több lelkes barátot szerezzenek az ügynek; másrésztől meg a kormány és a mezei gazdák között közbenjáróul lépve fel, az okszerűbb gazdálkodásnak útjában álló akadályokat elhárítsák. Főfeladatukat az előítéletek legyőzésében kellett keresniök, s a társulási szellem felébresztése és megerősítésében és csak ott, hol a viszonyok kedvezőbbek voltak, lehetett cselekvőleg is fellépniök

Azonban ma már más időket élünk, melyek más cél, más feladatot tűztek a gazdasági egyletek elé, melyeknek megfelelő megoldására azután természetesen azok régebb szervezete mellett nem is igen lehet még csak számítani sem. „Az érdek képviselőt képezi a mai kor jelszavát — mondja Birnbaum — a mi az eddig külön működő gazdasági egyleteknek egy fő, egy központi egyletthez való szorosabb kapcsolataát követeli, melynek feladata volna azután a kormánynál a mezei gazdaság összes érdekeit óvni és képviselni.“

Hogy mennyire lehet e kívánalmaknak eleget tenni, a jövő fogja megmutatni, annyi azonban bizonyos, hogy a jelenleg minden téren érvényben s annyi alakban mutatkozó társulási mozgalom szükségkép kell, hogy bennünket gazdákat is meggyőzzön arról, miszerint a jövőben társu-

lati úton való együttműködésnek kell törekvéseinknél sinormértékül szolgálni, s hogy ma inkább s nagyobb mérvben szükségessé vált az egyesült erővel való haladás, mint ez ideig bármikor.

A mi a kormány közreműködését s az állami segélyt illeti, sokan azon véleményben vannak, hogy az állami segély s a kormány közreműködése, a gazdasági egyletekre nézve inkább béklyót képez, semmint, hogy azok működését előmozdítaná; panaszkodnak a sok gyámkodás felett s csak akkor hiszik, hogy valami nagyobbra képesek lesznek, ha a kormány befolyás alól emancipálták magokat. Erre nézve igen helyesen jegyzé meg Rüdér, hogy igen kényelmes dolog azt mondani, miszerint a kormány-közegeket haladásra birni nem lehet. Azonban csak ha az egyletek a résztvevő birtokosokban a társulási szellemet felkészesek ébreszteni s a szilárd akarat bennök nem hiányzik az egyes egészséges eszmék társulati úton keresztül vite-lére: akkor a haladásnak útját a kormány-közegek el nem állhatják. E véleményt osztom én is, sőt tökéletesen meg vagyok győződve, miszerint ma még hazánkban, hol a kisbirtokos osztály még az általános műveltség azon fokán nem áll, mint a velünk szomszédos nyugoti országok népe s így önmagát a viszonyok követelménye iránt a gazdasági irodalom útján tájékozni nem képes, sem pedig ennek saját szakmájában való kiképzését illetőleg szükséges földmives iskolák, melyeknek látogatása az újabb eszmék, vívmányok iránt fogékonyabbá volna hivatva tenni őket — kellő számban nem léteznek: a társulási mozgalom megindítására, a kormány közreműködése és segélye nemcsak hogy szükséges, sőt egyenesen nélkülözhetetlen. És erre első sorban és főleg képes volna hatni a kormány a más országokban oly szép eredményekkel működő gazdasági vándor tanár intézmény életbe léptetése által. Hogy mily eredménydús a vándor tanárok működése, ha e szakra kellő elméleti és gyakorlati képzettséggel bíró egyének hivatnak meg, mutatja Baden és Hessen s Rheinpreizen tartományok példája, hol ez intézmény már hosszabb idő óta életbe van léptetve. Azt azonban, hogy vándor-tanáru alkalmazandó egyének nem csak gyakorlatilag, hanem elméletileg is alapos képzettséggel kell birni, ide értve a nemzetgazdasági ismereteket is — szükségesnek tartom e helyen hangsúlyozva megjegyezni, mert csak ez esetben képes az illető vándor-tanár az illető érdekeknek mezei gazdasági s kereskedelmi viszonyait felismerni, megítélni s ezek alapján oly tanácsosul s oly felvilágosítással szolgálni, melyet míg egyrésztől a nép megértsen, másrésztől pedig a nyert utasítás, utba igazítás nyomán elért eredmények alapján, a gazdasági tudományok hasznos voltáról is meggyőződjenek. „Csak ismert képzettségű egyének választásának lehet köszönni — mondá nekem Kalsruheban 1867-ben e tárgyról folytatott beszélgetésünk közben dr. Rau badeni miniszteri tanácsos — azon kitünő sikert, melyet e vándor-tanárok felmutatnak. A legjelesb gazd. akadémiai tanárok is szívesen vállalkoznak — ugymond — ez állomásokra, mert hogy egész lélekkel, egész kedvvel hivatásuknak élhessenek, nem sajnálják tőlük a tisztességes fizetést; mert hiszen százszerosan megtérül az a népnek ez által nemcsak anyagi téren, de

szellemi emelkedése által is. S ha ön szép hazájába vissza tér — fejezé be e jeles szakember, a legnagyobb szíveséggel tett közléseit — ne mulasztja ez intézmény életbe léptetését az illető körökben a legmelegebben ajánlani. Másod izben ismétlem e buzdító szavakat, vajha több eredménnyel, mint első alkalommal — (Gazd. lapok 1868. 222. lap.).

De térjünk vissza az egyesületi ügyek tárgyalásához. Arra nézve, hogy egy jól vezetett egylet mit volt képes még az eddigi viszonyok között is szilárd akarattal, általános buzgó tevékenységgel, áldozatkészséggel, és munkakedvvel létrehozni, arra a legfényesebb példát a Rheinpreuszen tartományi gazdasági egylet (Landw. Verein für Rheinpreussen) szolgáltatja. Ezen egylet 1819-ben Kaufmann tanár által életbe hívta, csak 16 taggal kezdte meg működését, míg 1868-ban az 18,320 taggal és 61 községi egylettel hiva életre, ezek által az egész tartományban bámulatos tevékenységet fejtett ki. Kiváló sulyt fektetett ezen egylet a gazd. ismeretek élő szó általi terjesztésére, de alig is találjuk másutt valahol oly virágzó állapotban a téli estvéli iskolákat s olvasó egyleteket mint itt. S 1867-ben az egylet saját költségén már 5 vándor-tanárt foglalkoztatott. Társulatok alakítását, — hiteltársulatok és mivelődési egyletek létrehozásával kezdte meg s ma e részben is ott áll az egylet, miszerint alig létezik másik egylet, melynek területén cnyi, s oly különféle célra alakult társulatokat lehetne találni mint ott. Szóval ez egylet mindannak rendezését, szervezését, gondosan kezébe vette, mi által csak a mezei gazdaság emelésére hathatni reménylette, s ily módon a társulatok keletkezését előmozdítva, ezek mind fényesen is sikerültek, és ismét csak arra szolgáltak, hogy az egylet felvirágzását segítsék elő.

Az 1869-ben Breslauban 27-ik nagy gyűlésre összejött német gazdák és erdőszők vándor egyletét, melyet 1837-ben éppen a gazdák együttes működése, kölcsönös támogatása szükségének beismerése hozott létre — ma már sokan magát túlélt intézménynek tartják, azonban habár ezen állítás némi tekintetben igaz és jogos is, mindamellett be kell ismernünk, miszerint ezen egylet is, még a legközelebbi időkben is nem egy fényes eredménnyel dicsekedhetik. Ugyanis a „Gazdasági kísérleti állomások“ („Landw. Versuchstationen“) milyen 1868-ban már Németországban 25 létezett, e vándor gyűlések tanácskozmányainak szüleményei; a „Német földmívelő társulat“ („Deutsche Ackerbau Gesellschaft“) létesítése, mely nagyobb szerű gazdasági kiállítások rendezése céljából keletkezett, szintén e vándor gyűléseken hozatott először szóba; nem különben a „Dél németországi földmívelő társulat“ is. (Süddeutsche Ackerbau Gesells) s a minden vándor-gyűlés által kiadott „Emlékiratok“ melyek eddig már egy kis könyvtárrá szaporodtak, a németországi gazdasági viszonyok ismertetésére a legbecsesebb adatokat tartalmazzák. Végre a legújabb időben keletkezett s már teljesen gyakorlati iránynyal bíró ugynevezett „Gazdai Clubbok“ (Clubs der Landw.) milyenek már eddig Berlinben, Breslauban, Majnai-Frankfurtban és Prágában léteznek,

szintén e vándor gyűlések kifolyásai. E clubbok közül viszont a berlini már egy igen becses intézményt hozott létre a „Berlini gazd. muzeumot“, melynek példájára ismét legujabban Karlsruheban 1870-ben a „Gazdasági taneszközök állandó kiállítása“ lépett életbe.

Mindezekből az látszik, hogy bár a gazdasági egyletek sokszor többet tehettek, erélyesebben működhettek volna, ámde ha némi mulasztás történt is, azok mégis minden körülmények között oly gyúpontokat képeztek, melyekből számtalan oly eszmék sugároztak ki, melyek ha életérős tenyészetnek nem indultak is mindenkor, annak nem annyira az egyletekben mind inkább a gazdák részvétlenségében, közönyösségében keresendő az oka.

Nem tartom értekezésem körén túl esőnek az „Országos magyar gazdasági egyesület“-nek hazánk mezei gazdasági előmozdítása körül tett érdemeiről is legalább néhány szóval megemlékezni épen azért, mivel sokan ez egyletről azt állítják, miszerint nem elég erélylyel működik, s hogy feladatának nem tesz eleget. Azt hiszem ezen s más hasonló állítások ellenében legczélszerűbb a tényekre, az eredményekre hivatkozni. S azt látjuk,

hogy az országos magyar gazdasági egyesület kebelében indult meg a mozgalom a gazdasági tanintézetek felállítása végett.

Az orsz. magy. gazd. egyesület kebelében inditattak meg a tárgyalások a Magyar földhitelintézet felállítása iránt is, melynek jótéteményeiben máig már annyi gazda részesült.

Ez egyesület által lettek megindítva az országban a gazdasági kiállítások s e keversenyek, melyek által míg egyrészt bemutattuk a külföldnek az ország termelő képességét, addig másrészt leghatalmasabb tényezőiül szolgáltak e kiállítások a gépek terjedésének az országban.

Ez egyesületnek köszönhetjük, hogy birjuk a „Mágoctsi“, a „Kis Jenői uradalmak“, a „Kossuti gazdaság“ ismertetését

Ez egyesület indította meg a juhászati törzskönyvezést s az ország geologiai viszonyainak ismertetését.

Már több izben s több ezer példányban kinyomatta a gazdasági ismereteknek a kiscgazdák közötti terjesztése céljából a Gazdasági kistükört.

Gazdasági pályakérdéseket tüzött ki s több pályamunkát jutalmazott.

Létre hozta s fentartja a budai vinczellér és kertész képző intézetet, mely intézet nagybecsű szőlő és gyümölcsfa gyűjteményéből évenként ezer és ezer számra terjednek az országban a legnemesebb szőlő és gyümölcsfajok.

Az „Istvántelken“ szintén az egylet által létrejövő földmivesiskola megnyitását a legközelebb várhatjuk.

Megindította az egyesület a tárgyalásokat egy selyemgubó vásárló segy országos borászati társulat felállítására iránt.

Shölöszeti és borászati kísérleteket tétetett s folyvást tétet, s

Az egyesület „Köz telkén“ s kezdeményezése folytán lett letéve alapja a múlt évben megnyilt „G a z d a s á g i é s k e r t é s z e t i m u z e u m n a k.“

S minden az ország anyagi érdekeinek előmozdítására legtávolabbról befolyással levő nemzetgazdasági kérdéseket is, — részint a kormány s a gazdaközönség figyelmének felhívása végett, részint a kormány által véleményadásra felkérve, — mindannyiszor behatón tárgyalva, igyekezett azok eldöntésénél, véleménye által a gazdasági érdekeknek érvényt szerezni.

Azt hiszem rövid 15 évi (1855-től) működés után, (melyet a még közbe-közbe felmerült élénkebb politikai izgalmak gyakran hosszabb időre megszakasztottak) ennyi eredménnyel mindenki meg lehet elégedve.

Az erdélyi gazdasági egyesület működési körét kevésbé ismerve, róla csak annyit kívánok itt megjegyezni, miszerint, ha az egylet egyebet semmit nem tett volna is, mint hogy „Köz telkének“ nemes gyümölcsfa és jeles szőlőfaj gyűjteménye által oly nagy tényezője volt a nemes gyümölcsfajok és jeles borszőlőfajok az országban elterjedésének; s hogy kebelében, tagjaiból keletkezett azon „P i n c z e e g y l e t“, mely a külföld előtt az ország bortermelését oly előnyös színben mutatta be; s mely példát mutatott, hogy miként lehet okszerű pinczekezelés által Erdély borait világpiaczi cikké tenni; s alkalmat szolgáltatott az okszerű borkezelés eltanulására — mit azonban fájdalom oly kevesen vettek ez ideig igénybe: — már ezáltal oly érdemet szerzett magának az ország anyagi érdekeinek előmozdítása körül, melyet feledni Erdély gazdáinak egy pillanatig sem szabad.

Kodolányi Antal.

Mezőségi levelek.

V.

Barátom! A fagyos szentek elmúltak minden komolyabb baj okozása nélkül; május 12-én vala ugyan egy kis gyenge fagy, mely az érzékenyebb növényeket, mint a paszulyt és ugorkát megrongálta, de a szőlőben az egy járdoványt kivéve, semmi kárt nem tett; ugy látszik, hogy ezen faj szőlő mindegyiknél gyengébb, azonban itt is alig számba vehető a kár. — Nálunk folyvást hideg idők jártak, mely miatt a növényzet nagyon hátra maradt; a szépen mutatkozó szőlőtermés más évekhez képest legalább három héttel meg van késve; gyümölcsfaíknak csak sok virága volt, de gyümölcs semmi se maradt; rosszul kelt kukorica-vetéseinket most kapáljuk először, ugy látszik, hogy ezen esztendő sem akar jobb lenni a multnál, szalmás gabonáink még biztatnak némi reménnyel; emelkedettebb fekvésű kaszálóink jó szénatermesre engednek kilátást, míg a lapályos réteken a sok vízállás miatt nagyon meggyérültek a füvek. Mig határunkról ki nem léptem azt hittem, hogy mi vagyunk a sorsnak legüldözöttebb gazdái; közelebről Tordamegye, Marosszék és

Küküllőmegye egy részén átutazva: a kukorica vetéseket a miénkhez hasonló: gyengéknek találtam; gyéren keltek és silányok mindenütt, sőt a lapályosabb fekvésű vizepart helyeken egészen kisárgultak; több helyen most is vetik.

Küküllőmegyében egy pár hétig mulatva, kimentem a szőkefalvi szőlőhegyekre, gondolva, hogy valamit tanulhatok e jeles bortermő vidék szőlőmives gazdától; több előkelő birtokos és földész karikás-miveletű szőlőjét megnéztem, de mennyire elbámultam az ottani szőlőmivelés elhanyagolt kezdetleges állapotán! ott ugy karózzák a szőlőt mint a paszulyt: száz közül alig lehet egyet-egyet elvéve rendes helyére verve látni, a szőlők nincsenek sorba ültetve; a karókat leginkább a tőke keleti vagy nyugoti oldalához verik, s a mennyi fája van a szőlőnek hozzá kötik, számlálatlan karikának hajtják; ha nem elég hosszúak: egyenesen a karó mellett felbocsátják, s így várják az isten áldását, a mi a jelenben nagyon szükön mutatkozik; vénfát alig lehet látni a szőlőkben, többnyire egy éves sarjak, hajtásokból erőtetik ki a termővesszőket, a karikázást oly magasan teszik, hogy jövődében ha karóhegyre nem akarják vinni a termést, minden fát le kell róla vágni, s a minden évben csomóstól meghagyott vizehajtásokból hagyni mást. — A hol megfordultam, még csak egy szabályosan mivelt tő-szőlőt se láttam! mint egy jól nevelt fűzfa törzs: teljes száraz csapokkal és számtalan oda nem tartozó hajtásokkal; ily állapotában annyit soha se terem, hogy a reá fordított költséget fedezze. — Sehol se tenne nagyobb szolgálatot egy értelmes vándor-tanár, mint azon községekben, hol oly gyarló módon mivelik a szőlőt, mint a fennebb említett helyen, — egy vinczellér képezde sehol inkább helyén nem lenne, mint azon jó bortermő vidék közép pontján, Dicső-Szt-Mártonban.

Ez alkalommal megnéztem a Paget úr drótos miveletű szőlőjét; a leírások szerént elég szabályosan és szépen van mivelve, mindazáltal megvallom néked, hogy ezen hosszú száru kalapként divatba jöni kezdő miveletet rendszeresen kezelt karikás miveletű szőlőmbe alkalmazni soha se tudnám, az-az nem akarnám; az annyiszor és oly jeles tollakkal leirt Guyot drótos miveltést a gyakorlatban sem látom ugy alkalmazva, hogy engem kielégítsen; az idej termés egyetlen szál vesszőre van hagyva, melyen szabályszerűleg csak 6—10 gerezdet szabad meghagyni, ha több lenne, csonkázáskor lehányatik, jövődöre termő vesszők nevelése végett hagyatik három szemre egy csap, ha valami baj éri az egy termő vesszőt és csapot: két évi termés van meghiusulva, s földből hajtott vesszőkkel újból kell kezdeni a tőke termővé fejlesztését. Több tőkét láttam, melyen a csapok vakon maradtak; az ilyen jövöre termő vessző nem lesz, következőleg termő vesszőt és csapot is egyidei gyökérhajtásból kell nevelni s egy évi termés veszve van. — Ha mindég fiatal lenne az ily miveletű szőlő, biztosabban lehetne állandó termésre számítani; vénülvén a tőke, nagyon tartok tőle, hogy kellő minőségű termő vesszőt és csapot nem nevel, mint néhány tőkéknél már példát is láttam reá. — Ha a két öl távolra álló vas-tag czövekeket, s az azokra huzott két rend drótot árusítjuk: aligha nem rug annyira, hogy aval karót lehetne

Mai számunkhoz $\frac{1}{2}$ iv melléklet van csatolva.

Melléklet az „Erdélyi Gazda“ 12-dik számához, 1871.

venni minden egyes tő kikarózására, tehát semmi költséget nem látok a sodrony által megkímélve; az egymástól távol álló czövekek közötti drótra felkötözött szőlők a szél ingatásának sokkal inkább ki vannak téve, mint a jól levert egy karóhoz kötöttek. Van az említett igen szép fekvésű szőlőtelepben egy csemege tábla, mely egy hosszú és egy rövid karóra van mivelve, s ez valóban szép látványt nyújt; a kinek módja van benne, különösen kerti szőlőknél alkalmazhatja.

Én senkit lebeszélni nem akarok a drótos mivélésről, a miket néked irtam csak saját nézeteim, részemre igazat ad a tapasztalat; míg a drótos miveletű szőlőtőven van 6—10 gerezd, addig nekem egy erőteljes—hat évet meghaladott—tökém 3—4 karikával és egy csappal 40—50 gerezdet ad, ugy adott 1870-ben, ugy ad most is, tehát azért hogy nekem is drótos szőlöm legyen 30—40 gerezdet akarva sem hanyok el, mely minőségre is mindig kiállja a sodronyon mivelttel a versenyt. — Ha időm engedi megismertetem veled a másokétól — némi tekintetben — talán eltérő karikás mivélésemet. M.-Szilváson, jun. 9-én 1871.

Barátod: **M. K.**

Mi a legjobb szőlő-kötöző?

Az Erdélyben divatos mivélés mellett a kötözés mivelete két izben fordul elé: kora tavasszal és nyár kezdetén.

A karózás és nyitás után töstént következik tavasszal a tőke kikötése a megerősített karóhoz, melylyel együtt jár a karikázás, vagy karikakötés. Ezen kikötéshez ország-szerte füzveszszőt használnak.

A füzveszsző használása ellen több kifogásunk van. Egyik, hogy sokba kerül; másik, hogy több helyen kellett a tőkét és az abból kinőtt cserdereket keményebben leszorítani: a nedvkeringést, a tőke és termés kárára, akadályozza.

A nálunk termő füznekem közül, melyek e czélra használtatnak, nem is mindenik alkalmas, főleg törékenysége miatt, a kötözésre. Tanácsos volna az ugy nevezett vaj és aranyszőz elszaporítása, melyek hajlékonyságuk és lágyságuk által a nálunk ismeretes füzek felett állnak, épp oly könnyen szaporíthatók, gyorsan nőnek és rendkívül szaporák. A gazd. egylet kertjében megismerkedhetnek szőlősgazdáink ezen becses füznekemmel, melyek jelen éven kezdve onnan már ki is adhatók lesznek. Érdemes volna, hogy minden szőlős gazda egy kis ültetvény-telepet állítson ezen nemes füzekből, szőlőjének alsó vagy felső lazáján; mind czélszerűség, mind gazdálkodási tekintetből, többet érne a sok lőszemű, husos és más haszontalan szilvafáknál.

Újabb időben Kolozsvárt, Fejérvár körül és a hegyalján a zsupszalmával való kötözés kezd elterjedni. Előnyei beláthatók; egyik: hogy olcsó, sőt szántás-vetéssel foglalkozó gazdának éppem semmibe se kerül. Kemény kötést lehet vele tenni, a nélkül hogy a fiatal fába bevágna, mint

a füzveszsző. A tavasszal és őszi munkánál elhulló szalmahulladék és tekercesek a szőlőföld puhítására, egy nemét teszik azon szolgálatnak, melyet az alagsövezés szokott tenni. Tudják, kik a szalmával való kötözést évek óta használják, ezen mütét előnyeit. Hát ha úgy meg lehetne bizni köznépünkben, a mint nem lehet: mekkora haszon lenne, ha a fedéshez is szalmát használhatnánk, mint használnak néhol, hol a vagyonbiztonság jobb lábbon áll mint nálunk; mint nálunk mondom, hol a szőlőrendőrségnek csak a neve van meg, s csak is isten s a jó szerencse őrzi a szőlész drágán fizetett keserves munkáját, a hol t. i. megőrzi.

A nyári kötözés a tisztogatás (levelezés, meghányás) után következik. Néhol előbb második kapálást adnak a szőlőnek, azután tisztogatnak, a kötözést canicula fogytára halasztják. Ugy okoskodnak, hogy az István napi csonkázással járó kötözést ez által megsporolják, hogy a szötte-rülve fekvő ágak és levelek alatt a gerezd jobban fejlik, s végre hogy éppen a jégjárás saisonja lévén a canicula: eshető jégverés kevesebb kárt tesz a szőlőben, mintha június elején már megejtetett volna a kikötözés. Saját szempontjukból igazuk lehet, de azért okos gazda maga idején, u. m. rögtön a tisztogatás után kötözéshez fog. A kikötözéssel járó előnyöket nem szükség fejtegetni.

Nyári kötözéshez vidékek szerint hárshéjjat, kendert, vagy káka neműeket használnak.

Kolozsvárt és vidékén emléket haladó időtől fogva a hárshéjjal kötözés divatozott. Irtózatossá csak rá is gondolni, mennyi fiatal fát kellett vandalusi kegyetlenséggel elevenen megnyúzni évenként, hogy a kolozsvári civis contigntiora mivelt, s csak is falóról (innen a „Iovas mivelés“ műszava) elérhető szőlőveszszőit, a mint illik, emelt fővel láthassa, s azokban con amore gyönyörködhesék. Vagy mert, már a fiatal hársfákat ez a gazdálkodás kipusztította, vagy mert az erdőbirtokosoknak — nagy kóssón, magyar szokás szerint — felnyilt a szemök, s beállították, vagy korlátozták ezt a hallatlan rombolást: a hárs ritka lett, s anynyira megdrágult, hogy már a tehetősebb gazda is kétszer gondolkozik meg, míg terjedelmesebb szőlője kikötözése végett 9—10 pft. értékű hársat használjon fel.

Mi nem csak erdőszeti, hanem szőlőszeti érdekből is károsnak nyilvánítjuk a hárshéjjal való kötözést, még akkor is, ha olcsóbb volna a szalmánál. Mert a fiatal hajtásokban már a szél ingatása által teméntelen kárt okoz; rosz kézben pedig bizonyos, hogy a kötés helyén csekély erőre is eltörik a fiatal hajtás.

Erdély teméntelen tavas helyein, s majd minden határán lévő ingoványos, víztartó lapályokon, sőt hegyeken, az omlások által képződött kisebb-nagyobb tócsákon a gyékény és kákaneműek akkora mennyiségben teremnek, hogy két akkora szőlőterülethez is, mekkorát Erdély mivél, bőséges anyagot szolgáltathat. Ez a legolcsóbb, de legczélszerűbb kötöző anyag is egyszersmind, s éppem mint a hárs több évre conserválható.

Erdőgazdaságunk érdeke kívánja, a fapusztítást, bár

mely alakban történjék, okvetlen bétiltani, mert maholnap Sylvaniaiban vagy erdőországunkban drágább lesz a fa nyomorult gazdálkodásunk miatt, mint Bécsben; tehát a hárs-héjjal való kereskedést is merőben megszüntetendőnek indítványozzuk s helyébe a jutányos és minden esetre sokkal czélszerűbb kákát ajánljuk szőlősgazdáinknak.

Érdemes volna, olyan helyeken, hol több száz hold szőlőt mivelnek egy községben vagy vidéken társulatok által szerezni bé a káka-vagy gyékény szükségletet, s a

gazdaközönséget a vállalkozók részére méltányos nyereség biztosítása mellett azon előnyben részesíteni, hogy a kötöző anyagot melyre szüksége lehet, mindenki biztosan beszerezhesse, s elszoktatni attól egyszersmind, hogy luxusból, vagy a régihez merev ragaszkodás miatt: a rozszat, a károst, a jónál s czélszerűnél többre becsülje.

Nagy Ferencz.

T Á R S A L G Ó.

Erdélyi gazdasági egyesület.

XII.

Választmányi ülés 1871 április 26-án

1) A Mezőség befásítása érdekében megnyitott pályázat a közgyűlés határozata értelmében megújítandó lévén — megbizatik titkár, hogy azt a múlt évi közgyűlés által elfogadott alakban és feltételeknek körülírása mellett, mind az egyet közlönyében, mind a politikai lapokban újból hirdesse ki.

2) A pénztári jelentésben felsorolt, az egylet pénzügyei tisztázására vonatkozó indítványok és ajánlatok elintézésére választmány lévén a közgyűlés által megbizva. — Filep István, Demeter Károly, Nagy Ferencz, Tompa Károly és Hincz György pénztárnok személyében egy pénzügyi bizottság neveztetik ki, azon utasítás mellett, hogy a költsön kötvények után hátrálékban lévő kamatoknak felhajtásáról, a kötvényekben világosan kijelölt feltételek alapján azonnal intézkedjék; az alapítványi s részvény-díj hátrálékok beszédésének lehető legczélszerűbb módjáról, valamint arról, hogy a kötvények által biztosítva nem levő alapítványokat mi úton lehetne biztosítani, adjon mielőbb véleményét.

3) A M.-Vásárhelyt tartandó tárlattal egybekötött tanácskozmány programjának elkészítésére — Galgóczy Károly tag elnökle mellett Tisza László, Kodolányi Antal, Toth Zsigmond, Szentgyörgyi József, Dávid Antal, Vörös Sándor, Nagy Ferencz és újból választott titkár Gamtauf Vilmos személyökben állandólag működő bizottság neveztetett ki, azon utasítással, hogy a készitendő programot felülvizsgálat és megerősítés végett a választmány elé beterjesszék ugyan, de a gyakorlati kivitel modozatait illetőleg mindazon intézkedéseket megtehesse, melyeket a kitűzött cél elérésére sikereseknek s czélszerűeknek itéli.

4) A földmívelési miniszterium idei 3476 sz. alatt felhívja az egyletet, hogy a mellékelt rovatos ívek kimutatását tartva sinormértékül a termények állásáról következő időközökben tegyen tudósítást:

a) April hó 15-ig az őszi tavaszi gabonák és vetések állásáról, a természetes és mesterséges rétek és szőlők állapotáról.

b) Junius 15-ig aratási kilátásokról, a kalászos növényekről, a kapás növények és széna termésről.

c) September 30-ig kapás növények, sarju, gyümölcs és szőlőről. — Titkár jelenti, hogy a felhívás első ágának

már elégtételt, mi tudomásul vétetvén megbizott titkár, hogy a jun. 15-én s sept. 30-án küldendő jelentést is maga idejében tegye meg, megbizható egyenektől a szükséges adatokat jó előre beszerezvén.

5) A földmívelési miniszterium idei 3211 sz. alatt tudatja, hogy a magyar óvári gazdasági tanintézettel kapcsolatban, egy állandó gép- és gazdaeszköz kísérleti állomás szerveztetett. — Szolgál tudásul.

6) A földmívelési miniszterium idei 796 sz. alatt az 1870-ik évben Kassán, Debreczenben, Óváron és Keszthelyen a szünidők alatt rendezett rövid tanfolyamokról megjelent értesítőnek 2 példányát megküldi. — Köszönettel fogadtatik.

7) Mokry Sámuel békésmegyei gazd. egylet titkára a buza tultermelés káros voltáról irt s 15 arannyal díjazott pályaművének egy példányát megküldi. — Köszönettel fogadtatik.

8) Titkár jelenti, hogy az egylet komló kísérleti helyiségén termett komló két évi termése a kolozsvári serfőzők bizalmatlansága miatt eladatlan, valamint hogy a köztelken múlt évben termett 30 veder nagyon csekély minőségű bor sem talált vevőre, mindkét tárgyra nézve utasítást kér. — Szentgyörgyi József tagtárs ajánlata, melyszerint a komlónak gazdai vevőt remél nyerhetni, köszönettel fogadtatván, a 30 veder bort" titkár igyekezzenek a mint lehet eladni.

9) A szőlőskert körül merőben pusztulásnak indult palánk-kert megépítettése tárgyában. — Megbizatik titkár, hogy egy pár egyleti taggal egyetértőleg igyekezzenek a romlott kerteléseket részint teljesen kiépíttetni, részint kijavíttatni.

Nagy Ferencz,
h. titkár.

Levelezés.

Czofalva, junius 19. 1871.

Ugylátszik a természet megelégette csodálatos időjárását; 51 napi esős idő után tegnapelőttől fogva egy felleg sincs a láthatáron.

Elcsüggedést lehetett látni mindenfelé; s bizonyára nem igaztalanul, mert ha széttekintünk Háromszék területén — hozzá számítva az őszről vetetlen maradt, és maig ugylévő, semmit nem termő földeket — őszi vetéseink után féltérmeznél többet nem számíthatunk.

A második főlelelmi czikke a népnek, a tengeri, ez az ugynevezett „mezőföldi falvák“ban nagy mértékben természetik, sn minthogy a sok esős idők miatt végelpusztulásához közel állott, a

jeleztem csüggedés a nép minden osztályánál nagy mértékben észlelhető volt.

És ha, a szomszédos dunafejedelemségből béhozatal nem volna, miként most nagy mértékben történik: bizonyára a tengeri nem mint jelenleg 8 frt o. é. a rozs 8 frt o. é. a buza 9 frt; hanem mindezen főlelmi czikkeknak erdélyi köble (64 kis kupa) négy-négy o. é. forintokkal fenntebb állana.

Csia József.

M.-N.-Csán, 1871. tavaszán.

Bereczki Máté ur az „Erd. Gazda“ egyik régibb, 4-ik számában „Esdő szavak, hazai gyümölcészetünk érdekében“ című cikkében egy hatalomról emlékezik meg, mely kétség kívül nagy hatással leend a hazai gyümölcészet jövő fejlődésére. Ezen hatalom: az anyai szeretet, mely szívébe óltja az ifjabb nemzedéknek a természet szeretetét, s így a gyümölcészetét is.

Három év alatt fátlan vidékünkön a természet szeretetlenségének számos keserítő jeleit tapasztaltam, fáink legnagyobb ellenségei itt nem az időjárás, nyulak, kártékony rovárok, hanem a rosz indulatu neveletlen emberek. Ha a természet kedvez is az elültetett fáknak; ha megóvjuk is házi állataink rombolásaitól kerítés vagy távol tartás által, — jön a durva kéz, s mert szeretni nem tanulta a természetet — semmivé teszi szép fáinkhoz kötött reményünket.

Láttam e három év alatt kiültetett fákat nyomtalan elűnni; vagy láttam 10-et 15-öt kihuzottat a fagódrök mellett megszáradva heverni; vagy találtam a kihuzott fa helyén oly jelt, mi arra mutatott, hogy a kihuzott fa eszköz-szegnek lett felhasználva. Láttam többet töben, vagy derékban levágra — csak pusztá rosz indulatból. Láttam — s ezen leleményes fogása a rosz indulatnak leginkább bosszantott, — hogy a nyulak és fagy iránt érzékenyebb — kákával vagy szalmával bekötött fákon — a szalmát meggyújtották csak pusztá kedvtelésből vagy talán pipagyújtási mellék mulatságból.

Ily esetekben, ha a tettes meg is kerül — bot vagy tömlőcz — nem adja vissza az elpusztított fákhöz kötött reményünket. Nincs mást tenni újat ültetve, újra meg újra reményleni.

Még azokat, kik a fát oly czélből lopják el, hogy otthon elültessék, legkevésbé kárhoztatom; mind a mellett, hogy ennek is csak úgy meg van erkölestelen oldala. Mert már az ilyeneken látszik, hogy tultették magokat azon — a Mezőség alsó osztályánál divatozó, faültetést gátló hiedelmen — „hogy ha fát ültet, a veréb mind oda gyűl és megeszi búzáját.“

Azon eset is mindennapi, hogy a fák fajai és nevei megkülönböztetésére felkötött czinkusokról — az ugynevezett „ficsórok“ (legények) — a szijat leveszik, mert bebizonyult dolog: a drót belevágódik a fába és sebet csinál; másféle kenderkötő pedig hamar elrothad az esőtől és a czinkus le hull. A levett szijat pedig felhasználják ostor-csapónak vagy boeskor foltozni, — mivel sokkal jobbnak tartják a szurkozott czérnánál.

Valószínűleg a feunebb elősorolt kártételek különböző változatokban más vidékeken is megtörténnek, de mi annál sajnosabban érezzük, hogy éppen itt történik, hol Erdélyben a legnagyobb szükség lenne fára t. i. a Mezőségen.

Ha egy virágot eltiporva látunk, csak egy tavasz reményétől vagyunk megfosztva, de egy fa elpusztításakor több évi reményeink semmisülnek meg.

Ez nagy baj. De a rajta segíthetés is közel van. Községi faiskolákat kell berendezni, mint van már több községben. Nézetem szerint a Mezőségen nem hagynám tetszésre, hogy melyik község akar és melyik nem? hanem felállításukat és jó karban tartásukat hivatalosan elrendelném.

A községi faiskolák berendezése után az orzások is megszűnnének, miután tudnák az emberek, hogy azon közkertből ők is szabadon kapnak fát; továbbá a néptanítók mind a felnötteket figyelmeztethetnék a fák hasznai és szépségére, mind az iskolás gyermekeket taníthatnák a gyümölcészetre, s így a fát megkedvelő gyerek a pajzán legényi években nem tenne kárt másoknak, s közvetve magának is a fák roszakaratu pusztításával.

Baló József, g. irnok.

Egyveleg.

* Időjárásunk a rendesnél egy egész hónappal hátrább esett! egész junius oly hives, nedves napokkal folyt le, mintha május lett volna. Csaknem minden este vagy éjjel nagy esőt, sőt tegnapelőtt erős vihart hozott, mely a mint halljuk a Nádas vizének kiöntését okozta; Bács falu és vidékének Nádasparti határai egészen eliszapolva fcküsznek, s 29-ikén két tehén fult az árba.

* A „Községi faiskola“ néhai Kócsi Károlytól, legközelebről megjelent, a szöveg közé nyomott 58 ábrával és egy tervlappal, 13 iven, s a napokban minden előfizető kézhez kapja. A kiállítás és rajzok igen csinosak; az 1 frt előfizetési árt jóval felülmulják. Kapható, nem előfizetőknak, Stein János könyvárus bizományábau, 1 frt 50 kr bolti árért.

* Erdőtenyésztés tan című munkára hirdet előfizetést Illés Nándor erdész és segédtanár a selmeczi erdészeti akademián; kiadja az országos erdészeti egyesület; ára készpénzért vagy postai utánvétellel 4 frt; a pénz vagy megrendelések „az országos erdészeti egyesület titkári hivatalához“ küldendők (Buda Klusemannház). Az erd. egyesület pártfogása s szerzőnek az „Erdészeti lapokból“ előnyösön ismert dolgozatai kezességét nyújtának a munka jósága iránt. Az előfizetési fölhívásból kiemeljük a következő sorokat: „Az „Erdőtenyésztés tan“ magában foglalja mindazon tapasztalatoknak s azokból levezetett tenyésztési elveknek összegét, melyet a német erdőgazdák két századon át összegyűjtöttek. Pfeil, Burckhardt, Jäger, Heyer, Stumpf, Gwinner munkái e tekintetben páatlanok. Ezek nyomán van írva e munka; szerző csak azon érdemet tulajdonítja magának, hogy a Németországban megállapított elveket hazai viszonyainkra alkalmazta és irodalmunkba átültette.“

* „Magyarország és a Nagyvilág“ című képes szépirodalmi lapot többször volt alkalmunk ajánlani; most az előfizetési idő közeledtével újabb ajánlásra késztet a II. évnegyedre szóló gyönyörű műlap, Jankó János kitünően sikerült genre-képe „a malom alatt.“ Előfizetési ár évnegyedre 2 új frt.

* A „Kertészgazda“ szorgalmas és tevékeny szerkesztője jelenti, hogy a köztelek építése miatt ez évben az országos gazd. és kertészeti muzeum zárva lévén, ő mint ezek igazgatója néhány héte a németországi muzeumok tanulmányozására küldetett ki s

hazaérkeztéig (julius végén) lapja szünetelni kénytelen. Ekkor az addig elmaradó számokat is pótolni fogja.

* Marhavész ütött ki a vöröstoronyi vesztegzárnál, egy veszteglő marhafalkában; ezekből a dunafejedelemségek felőli hátrszéleket szoros zárlat alá vetették.

* A takonykór a lovak közt Erdély több vidékén folyton pusztít. A fejevár-vásárhely közti vasúti munkáknál alkalmazott lovakról több felé elterjedt s teljes megszűnését egyhamar alig reménylhetjük.

* Szent-László, a kolozsvár-gyalui országtúttól délre a hegyek közt fekvő kis helység szerencsétlen pusztulásáról olvasóink a napi lapokból már régebben olvashattak. Az egészben legszomorúbb azon elvetemültség, hogy 10—12 odavaló lakos, köztük több telkes gazda s egyik épen bíró viselt ember, magán bosszúból valóságos összeesküvést rendeztek s már második éve kiszámított következetességgel gyujtogatják kiszemelt áldozataikat. A gyanu elkerüléseért egyszer már egyik czinkos csürjét is felgyujtották, de aztán a társak gyorsan el is oltottak. Pünkösöd harmadnapján, május 30-án, a hirtelen támadt nagy szél a gyujtogatók számítására keresztet huzott s egyszerre 83 épületet hamvasztott el. Az elfogott bűnösök egyike Tordán a börtönben felakasztotta magát. A szerencsétlenek kára 90 ezer frtnál többre van becsülve; eddigelő jótékony emberbarátok adakozásából 1300 frtnyi segély gyűlt részökre. Lapunk is bárha gyűjtésre kevésbé alkalmas a napi lapoknál, szívesen elfogad s közben juttat bármely adományt; szerkesztőségünk az adakozást 5 frttal kezdi meg.

* Kolozsvár és Bánfi-Hunyad közt a vasúti töltés újból megsülyedt, s a közlekedés egyidőre tetemes késedelmet szenved; napjában csak egy személyvonat jár.

* Az agio julius hóban, erre jogosított s e jogot igénybe vevő vasútainkon 20% lesz.

* Horvátországi hírek jelentik, hogy a szakadatlan esőzések, s számos jégverés miatt: mindennemű gabna, szőlő, gyümölcs és kerti vetemény a tenyészetben nagyon hátra áll, s jelentékeny része már ei is pusztult. Még a kaszálók sem kielégítők, mert a fünek nincs ideje a száradásra.

* Hol fizetnek legkevesebb adót? többek közt Würtembergben, Badenben, hol a községek utait, legelőiket és közhelyeiket gyümölcsfákkal ültetik be. Számos község van, mely gyümölcstermése jövedelméből fedezi az utak fentartását, hivatalnokai fizetését, sőt sok helyen az adót is. Természetesen: ott a kiültetett fákat nem pusztítják, vagdalják csupa nemtelen kártételi viszketegből; van becsületes mezőrendőrség; vannak a tulajdonjog sértőit nyomban követő és gyorsan alkalmazott büntető törvények sat. Majd mi is csak odajutunk: de mikor?...

Időjárás.

Május hó 3. hetében borongó idő mellett a légkör napi közép léghőmérséklete általában: 10.3 R. fokot jelzett. 16-án reggel borongó, délben éjszaknyugoti széllel borult, kevés esővel, estve szinte borult. 17-én reggel borult, délben borongó, estvére kelve kevés eső esett, estve borult. 18-án borult, reggel meleg déli szél támadt, mely délután erős délnyugotira változott, igen kevés esővel. 19-én borult. 20-án reggel és estve éjszakai hűvös szél fuvása mellett az egész láthatár kiderült, délben borongó. 21-én reggel derült, 6.4 R. foknyi meleggel, délben borongó, a léghőmérséklet déli széllel: 14.5 R. foknyi vala, estve borult. 22-én reggel és

délben borult hűvös éjszaknyugoti széllel, estve borongó. 23-án reggel borult: 7 R. foknyi meleggel, délután borongó.

Május hó utolsó hetében borongó idő mellett a levegő hőmérséke: 11—12 R. fok között ingadozott. 24-én borult, hajnalban jó esővel. 25-én délnyugati szél lengése mellett borult, kevés esővel. 26-án borult, délután 2 órakor dél-nyugatról záporosó jött kevés jéggel vegyítve. 27-én reggel derült, aztán borongó, délben 16 R foknyi meleggel, délután fél 3 órakor dél-keletről égháboru dörgéssel és kevés esővel érkezett. 28-án reggel derült, délben és estve borongó. 29-én reggel és estve derült, déltájt borongó. 30 és 31-én borongó.

A légszűlőmérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva 24—31-ig csökkent: 325.54—320.42 pár von. A légköri csapadék: 16.42 pár. von. magasságot ért. — A túlrálgó szél a dél-nyugati volt.

Junius hó éjszakai szél lengése mellett borongó, hűvös idővel kezdődött, az éjszakai szél keletre és délre fordulván, többször zivatart kevés esővel hozott, a közép léghőmérséklet e hó első felében csak: 12.53 R. foknyi meleget tett. 1-én reggel és estve derült, déltájt borongó. 2-án reggel derült, 7 R. foknyi meleg idővel, aztán déli széllel beborult, estvére kelve jó esővel, 3-án reggel borongó, délben borult, a hőmérő: 18.2 foknyi meleget jelzett, estve felé 7 órakor délnyugotról nagy dörgés záporosóval, kevés jéggel vegyítve érkezett, estve borult. 4-én borongó, a léghőmérséklet déli széllel 1 fokkal növekedett. 5-én reggel és estve borult, délben borongó, a lég déli széllel: 20.4 R. foknyira megmelegedett. 6-án borongó, délután zivataros felhők dörgéssel és többszöri esővel láthatárunkon elvonultak, éjjel azonban ismét nagy zivatar dörgéssel és esővel rövid ideig időzött. 7- és 8-án borongó, éjszaknyugoti széllel többször esett, melynek folytán a léghőmérséklet 11 fokra meghűlt 9- és 10-én borongó, erős hűvös éjszaknyugoti széllel, mely kevés esőt hozott. 11-én nyugoti széllel borongó. 12- és 13-án borult, kevés esővel, 10 és 1/2 foknyi közép-léghőmérséklettel. 14-én reggel és estve borult, éjszakai széllel, déltájt borongó: 15 foknyi meleggel, délután 6 órakor rövid ideig tartó záporosóval. 15-én reggel és délben éjszakai széllel borult, estve borongó.

A légszűlőmérő állása 0 fok hőmérsékletre szállítva 1—15-ig 323.18—320.99 par. vonal között ingadozott. A szélirány többnyire az éjszakai és éjszaknyugoti volt.

Kolozsvárt 1871 junius 29-diki hetivásár árjegyzéke. Nagy vékával: Tiszta buza 2 frt 85 kr, elegybuza 2 frt 50 kr, rozs 2 frt 10 kr, zab 1 frt 12 kr, törökbuza 2 frt 10 kr, fuszujka 3 frt, pityóka 1 frt 40 kr, egy pi pe 75 kr, egy pár csirke 65 kr, egy font marhahús 23 kr, egy font sertéshús 26 kr, egy font szalonna 48 kr, egy font háj 50 kr, egy kupa szűrt zsír 1 frt 20 kr, a deszkának párja 1 frt 80 kr, a zsendélynek ezere 3 frt 50 kr, öt tojás 10 kr.

Nyiltposta.

16) „A karikás szőlőmivelésről“ irt kitűnő, gyakorlati cikket is köszönettel vettük, M. K.-tól.

TARTALOM: Üszögös rozs. — Levelek a pinezéből, II. — Társulatok fontossága a mezőgazdaságra, II. — Mezőségi levelek, V. — A legjobb szőlőkötöző. — Társalgó: Választ. ülés ápril 26. — Levelezés. — Egyveleg. — Időjárás. — Piaczi árak. — Nyilt posta.

Felelős szerkesztő: SZABÓ SÁMUEL.